Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערן אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעם ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין פעסט אלט-גאססע נר' 1, וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דרייאמאל וועכענטליך זאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג.

אונד קאסטעט פיר עסטערייך-אונגארן גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר. האלביעהריג 5 " " " פיערטעליאהריג 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.

פיר'ס אויסלאנד גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר. האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו. פיערטעליאהריג 2 " " 75 " "

Nr. 4, אכטער יאהרגאנג | פעסט, מאנטאג י"ג טבת ה.ת'ר'ל'ו'. | Pest, den 10. Jänner 1876.

פאליטישע איבערזיכט.

דיא עסטערייכישען מיניסטער האבען פארגעסטערן פריה דיא אונגארישע הויפט-שטאדט פערלאססען אונד זינד צוריק נאך וויען געררייזט. וואס זיא היער אויסגעמאכט האבען, דאס וויס נאך ניעמאנד — אונד פיעללייכט וויססען זיא עס זעלבער ניכט! דא זיך נין דיא פערהאנדעלנדען מיניסטער פערפפליכטעטען, פאן דען פערהאנדלונגען ניעמאנדעם עטוואס מיטצוטהיילען, זא טאסטען דיא צייטונגען נור אים פינסטערן הערום, שרייבען איהרע מוטהמאסונגען, מיינונגען אונד אנזיכטען; אבער געוויססעס וויס ניעמאנד צו מעלדען. זא פיעל וויס מאן, דאס דיא בעראטהונגען נאך ניכט צו ענדע זינד — אונד דאס זיא נאך קירצער צייט וויעדער אין וויען פארטגעזעטצט ווערדען.

דיא האלב-אמטליכע וויענער צייטונג מעלדעט נעמליך: „דיא עסטערייכישע אונד דיא אונגארישע רעגיערונג האבען דיא בעראטהונגען וועגען אנדער - וויטיגער רעגיערונגס - געשעפטע פיר יעטצט אונטערבראכען; אבער זיא ווערדען באלד פארטגעזעטצט אונד צום אבשלוסע געבראכט ווערדען. דיא ביזהעריגען בעראטהונגען צייגטען בייא ביידען רעגיערונגען נאכגיעביגקייט, אונד דאס בערעכטיגט צו דער האפפנונג, דאס עס ענדליך דאך צו איינעם גיטליכען אויסגלייכע קאממען ווערדע."

וועהרענד דיעזער בעראטהונגס-צייט ענטשטאנד איין זעהר לעבהאפטער קאמפף צווישען דען עסטערייכישען אונד אונגארישען צייטונגען. יענע שימפפטען איבער אונגארן אונד דיעזע שימפפטען איבער עסטערייך. דיא עסטערייכישען געלד-בעזיטצער ווארען דורך דיעזע שימפפשפראכע דער אונגארישען צייטונגען זא ערביטטערט, דאס זיא זיך פארנאהמען, דיא נייען אונגארישען רענטען-פאפיערע ניכט צו קייפען, אים דאדורך דיא נייע אונגארישע רענטען-אנלייהע גענצליך צו פערהינדערן. באראן אלפרעד ראטהשילד, וועלכע דיעזע נייע אונגארישע רענטען-אנלייהע בעווערקשטעלליגט, האט דאהער אן דיא אונגארישע רעגיערונג ערנסטע פארווירפע געריכטעט אונד דערזעלבען ערקלערט, דאס דיא רייצונג וועלכער דיא שפראכע דער אונגארישען צייטונגען, בייא דען עסטערייכישען געלד-בעזיטצערן פערורזאכט, דער אויסגאבע דער אונגארישען רענטען-פאפיערע הינדערליך זיין קאנן. איין האהער בעאמטער דעם ראטהשילדישען הויזעס וואורדע אין דיעזער אנגעלעגענהייט דירעקט נאך פעסט געזענדעט.

דער אונגארישע רייכסטאג האט פארגעסטערן זיינע זיטצונגען וויעדער בעגאננען. אין דיעזער פארגעסטריגען זיטצונג ווארדען בלאס איינגע ביטטגעזוכע פערלעזען, דארונטער אויך צווייא ביטטגעזוכע דער שטאדט ראאב אונד דעם סאטהמארער קאמיטאטעס וועגען איינפיהרונג דעם וואכער-פערבאטעס.

דיא אויסווערטיגע פאליטיק בעשעפטיגט זיך יעטצט נור מיט דעם קריעגע אין דער טירקייא. דיא ערסטע ענגלישע צייטונג „טיימס" מעלדעט, דאס דיא עסטערייכישע ארמעע באלד אין דיא הערצעגאווינא איינריקען ווערדע. דאס ווערע נין דער אנפאנג איינעם גראסען אריענטאלישען קריעגעס. דאצו ווירד נאך אוים ראם פאלגענדעס געמעלדעט: „אין דער אנרעדע, וועלכע דער קאניג פאן איטאליען בייא דעם נייא-יאהרעס-עמפפאנגע אן זיינע גענעראלע געריכטעט האט, בעפינדעט זיך איינע שטעללע, דיא זעהר קריעגעריש לויטעט. דיעזע שטעללע זאגט גאנץ איינפאך, דאס דער אריענטאלישע קריעג באלד צום אויסברוכע קאממען ווירד. קאניג וויקטאר עמאנועל זאגטע נעמליך זיינען גענעראלען: „איך דאנקע דער ארמעע פיר איהרע ווינשע, איך האבע אין דיא ארמעע איממער דאס גראסטע פערטרויען געהאבט אונד האבע עס נאך. איך האפפע, דאס אללע בערייט זינד, איהרען רוהם אים קריעגע צו פינדען — אונד איין זאלכער קריעג, אן וועלכעם זיך אויך דיא איטאליענישע ארמעע בעטהייליגען ווירד, שטעהט זעהר נאהע בעפאר. איך ווערדע דיא ארמעע נאטהיג האבען, אים איינע גראסע טהאט צו פאללברינגען. איך ווינשע דער ארמעע גליק אונד רוהם, אונד האפפע, דאס זיא אין דעם בעפארשטעהענדען ערייגניססע גראסעס לייסטען ווירד."

דיעזע קריעגערישע שטעללע אין דער נייא-יאהרעס-רעדע דעם איטאליענישען קאניגס האט גאנץ אייראפא אין שרעקען פערזעטצט — אונד דאס צייגט עבען, וויא שוואך דער גלייבע אן דיא ביזהעריגען פיעלען פריעדענס-פערזיכערונגען איזט, דא דיא מינדעסטע רעדע גענוגט, איינע קריעגס-פורכט הערויפצובעשווארען. פרייליך איזט דיא רעדע איינעם איטאליענישען קאניגס קיינע „מינדעסטע" — אבער דא אללע דרייא קאיזער ביז יעטצט פארטוועהרענד פאן פריעדענס - פערזיכערונגען שפראכען, וויא קאממט עס, דאס מאן דיעזער איינציגען קריעגערישען רעדע מעהר גלייבט, אלס אללען יענען פריעדענס-פערזיכערונגען? — דיא איינפאכסטע אנטווארט היערויף איזט, דאס וויר יעטצט ליידער נור איינען בעוואפפנעטען פריעדען האבען, דער זיך זעהר לייכט אין איינען בעוואפפנעטען קריעג פערוואנדלען קאנן.

נייע באדען-קרעדיט-באנק.

דיא קלאגען איבער דען וואוכער הייפען זיך פאן טאג צו טאג, פאן שטונדע צו שטונדע. זאוואהל איינצעלנע, אלס גאנצע שטעדטע אונד קאמיטאטע ריכטען יא, וויא וויר זיינער צייט בעריכטעטען, געזוכע ביים רייכסטאגע אן, דאמיט דעם געפעהרליכען איבעל דעם וואוכערס אויף אירגענד איינע ווייזע אבגעהאלפען ווערדע.

נין רייכסטאג אונד רעגיערונג ווירדען וואהל גערנע העלפען, אבער זיא וויססען ניכט אויף וועלכע ארט זיא דיעס טהון קאננטען. זאללטען עטווא דיא וואוכער-געזעטצע וויעדער איינגעפיהרט ווערדען? — דאס ווערע וואהל לייכט, אבער מאן וויס יא אויס ערפאהרונג, דאס דיא וואוכער-געזעטצע דאס איבעל נור נאך פערגראסערן, דאס הייסט: דאס געלד נאך בעדייטענד טהייערער מאכען. אונד דא רייכסטאג אונד רעגיערונג ניכט העלפען קאננען, זא זוכט זיך דאס פאלק היע אונד דא זעלבסט צו העלפען. דאס ווערע געוויס זעהר גוט. דיא „זעלבסט-הילפע" איזט יא איממער דיא בעסטע אונד דויערנדסטע הילפע. אלליין עס מוס אויך געפראגט ווערדען: וויא דען דיעזע „זעלבסט-הילפע" איינגענטליך אויסזעהע? אונד דא מיססען וויר עס אפפען אויסשפרעכען, דאס דיעזע זעלבסט-הילפע ביזהער צווייא גראסע פעהלער האטטע: ערסטענס וואר זיא איינע פערברעכערישע; צווייטענס אבער פיהרטע זיא ניכט צום ציעלע!

וואָרין דיעזע פערברעכערישע זעלבסט-הילפע בעשטאנד, ווערדען אללע יענע לייכט עררטהען, דיא אונזער בלאטט מיט איינגער אויפמערקזאמקייט לעזען. דאס פאלק איבערפיעל נעמליך אן פיעלען ארט יענע לייטע, וועלכע אלס „וואוכערער" געהאלטען וואורדען, אונד ערמארדעטע דיעזעלבען. עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס איינע זאלכע פערברעכערישע זעלבסט-הילפע פערדאממענס-ווערטה איזט. אבער זיא פיהרט יא ניכט צום ציעלע. אים געגענטהייל, ווען דער וואוכערער אויך נאך דער טאדעס-געפאהר אויסגעזעטצט זיין זאללע, זא ווירד ער געוויס זיין געלד נור נאך פיעל טהייערער הערגעבען וואללען. פיר איינע קלייניגקייט ווירד זיך יא דאך ניעמאנד דער געפאהר אויסזעטצען, פריהער אדער שפעטער פאם פאלקע „ניעדערגעשלאגען" צו ווערדען.

נין איזט מאן אבער אויף דען געדאנקען איינער ווירקליכען זעלבסט-הילפע געקאממען. דיעזע בעשטעהט ניכט אין שווערען שטראפען געגען דיא וואוכערער, אונד אויך ניכט אים טאדט-שלאגען דערזעלבען. זיא בעשטעהט איינפאך אין דער גרינדונג איינער גראסען „באדען-קרעדיט-באנק", וועלכע דען בויערן געלד אויף גערינגע פערצענטען בארגען ווירד. היעדורך ווירד מאן פערהיטען קאננען, דאס דיא ארמען בויערן ניכט אין דיא הענדע פאן וואוכערערן פאללען, פאן דענען זיא געוואהנליך נאך וועניגען יאהרען צו גרונדע געריכטעט ווערדען. וואהל עקסיסטירטע אין דער הויפט-שטאדט אויך ביזהער איינע באדען-קרעדיט-באנק, אלליין דיעזע וואר נור פיר גראס-גרונד-בעזיטצער בערעכנעט. זיא בארגטע נעמליך קיינע גערינגערע סוממע אלס 1000 גולדען. וואס זאלל אבער דער ארמע בויער מאכען, דעססען גאנצער גרונד אונד באדען אפט קיינע 500 גולדען ווערטה איזט. ווער זאלל איהם 200 - 300 גולדען בארגען, ווען ער דאס געלד צור פערבעססערונג זיינעס אקער-פעלדעס אדער צום אנקויפע פאן „צוג-פיעה" זא דרינגענד בענאטהיגט? דער וואר עס עבען, וועלכער אין דיא הענדע פאן וואוכערערן פיעל, אים נאך קורצער צייט קיין אקער-פעלד אונד קיין צוג-פיעה מעהר צו האבען. דיעזער קלאססע דער בעפאלקערונג מוסטע דאהער פאר אללעם געהאלפען ווערדען. דיא נייע באדען-קרעדיט-באנק האט דאהער דען אויסשליעסליכען צוועק: דען קליין-גרונד-בעזיטצערן, דען בויערן נעמליך, געלד אים ביללינע פערצענטען צו פערשאפפען, אים זיא פאם אונטערגאנגע דורך דען וואוכער צו רעטטען.

נין ווירד מאן פראגען: וואהער ווירד דען דיעזע באנק דאס היעצו נאטהיגע געלד וואהל הערנעהמען? דיעזע פראגע איזט בייא יעדער גרינדונג זעהר וויכטיג. וויר וואללען אונס דאהער בעשטרעבען, זעלבע מאגליכסט דייטליך צו בעאנטווארטען:

דיא נייע באדען-קרעדיט-באנק ווירד זיך דאס נאטהיגע געלד אויף פאלגענדע ווייזע פערשאפפען:

1) ווינשט זיא, דאס פערשיעדענע פאנדע (שטיפטונגען) דעם לאנדעס, וועלכע נור מיט 5 פערצענט פערצינזט זינד, פאן דער רעגיערונג איהר איבערגעבען ווערדען מאגען. זיא ווירד דיא 5 פערצענט גערנע צאהלען, דא זיא יא פאן דען בויערן דאך 6 ביז 7 — אדער 8 פערצענט בעקאממען ווירדע.

2) ווינשט זיא, דאס דיא רעגיערונג איהר אוים דער שטאאטס-קאססע דיא סוממע פאן

צו זיין, דיא איהרע "וואארען" דורך א ו נ ג א ר ן נאָך דער ה ע ר צ ע ג אָ ו י נ א ברינגען מאַכטען. —

* (ה אָ פּ־ט א פֿ ע ל.) געסטערן אום 6 איהר אבענדס ווארדע ביים קאָניגע איינע גראָסארטיגע מאהלצייט פֿעראנשטאלטעט, צו וועלכער אללע עסטעררייכישען אונד אונגארישען מיניסטער גע־לאדען ווארען. דיא קאָניגין, וועלכע זיך פֿאָם נאזענ־בלוטען בערייטס ערהאָלטע, ווארביי דער טא־פֿעל רעכט הייטער.

* (א י ב ע ר ש וו ע מ מ ו נ ג ס-ג ע פֿ א ה־ ר ע ן.) דאס וואססער דער דאָנוי איזט פֿאָרט-וועה־רענד אים שטייגען, זאָ דאס איינע איבערשוועמ־מונג בעפֿירכטעט ווירד.

* (ד ע ן צ וו י י ט ע ן ט ר ע פֿ פֿ ע ר) ביא דער ציעהונג דער קרעדיט-לאָזע האט אין וויען איין יידישער קעללנער, נאמענס איגנאַץ מיידעק, געמאכט. פֿיר דיא געוואָננענען 40000 גולדען וויל ער זיך איין קאפֿפֿע-הויז ערריכטען.

נ א כ ט ר א ג.

געסטערן פֿאָרמיטטאגס האטטע דער קאָניג דען אונגארישען מיניסטער-פּרעזידענטען טיסאָ אין לענגערער אודיענץ עמפֿפֿאנגען. אום $11^{3}/_{4}$ איהר ערשיען אנדראשי ביים קאָניגע, דיא אודיענץ דוי־ערטע איינע פֿאָללע שטונדע, אין וועלכער דיא שטרייט-פּונקטע צווישען דען ביידען רעגיערונגען בעשפּראָכען ווארדען.

געסטערן נאכמיטטאג האבען דיא עסטער־רייכישען אונד אונגארישען מיניסטער צוזאממען איינע $4^{1}/_{2}$ שטינדיגע בעראטהונג אבגעהאלטען. דיא בעראטהונגען ווערדען פֿיעללייכט שאָן הייטע צו ענדע געפֿיהרט ווערדען, דא דיא עסטעררייכישען מיניסטער שאָן הייטע אבענד דיא ריקרייזע נאך וויען אנצוטרעטען בעאבזיכטיגען. הייטע פֿאָרמיט־טאגס ווירד ווידער אונטער פֿאָרזיטץ דעם קאָניגס איין געמיינזאמער מיניסטער-ראטה שטאטטפֿינדען. — אין מעהרערען שטרייט-פּונקטען איזט בערייטס איינע פֿעראיינבארונג ערציעלט וואָרדען. נאמענט־ליך אין דער באנק-אנגעלעגענהייט ווירד דען אונ־גארישען פֿאָרדערונגען נאכגעגעבען — נור אין דער צאָלל-פֿראגע קאנן מאן שווער צו איינער פֿעראייניגונג געלאנגען.

דיא אייסערסט-לינקען פֿערארגען עס היער דעם גראפֿען אנדראשי, דאס ער זיך אלס אויס־ווערטיגער מיניסטער אין אינגערע אנגעלעגענהיי־טען דריינמישע. העדר שימאָני ווירד אין דער נעכסטען רייכסטאג-זיטצונג וועגען דיעזער אנגע־לעגענהייט אן דען מיניסטער-פּרעזידענטען טיסאָ איינע בעשווערדע ריכטען. דיא אנטוואָרט טיסאָ'ס וויססען וויר פֿאָרויס. ער ווירד נעמליך זאגען, דאס זיך אנדראשי בלאָס אלס פּריוואט-פּערזאָן אן דיע־זען בעראטהונגען בעטהייליגטע.

טעלעגראַפֿישע דעפּעשע.

ו י ע ן 6. יענגער. דיא עסטעררייכישען מיניסטער ווערדען פֿיר זאמסטאג פֿריה היערהער ערוואַרטעט. דיא היעזיגען דעפּוטירטען גלויבען, דאס עס מיט אונגארן הינזיכטליך דער באנק-פֿראגע יא צו איינער פֿעראייניגונג קאָממען ווערדע. וואס נון דיא צאָלל - אנגעלעגענהייט בעטריפֿפֿט, זאָ גלויבט מאן דיאזעלבע פֿאָלגענדערמאסען צו אָרד־נען: אום דיא עסטעררייכישען פֿאבריקס-ערצייג־ניססע צו שיטצען, ווירד וואָהל דער האָהע צאָלל פֿיר אויסלענדישע וואארע בייבעהאלטען ווערדען; דא אבער אונגארן דורך דיא פֿערצעהרונגס-שטייער-אנגעלעגענהייט צו קורץ קאָממט (וויא וויר עס בערייטס אין איינעם לייט-ארטיקעל איבער דיא "צאָלל-פֿראגע" ערקלערטען), זאָ ווירד עס דאפֿיר פֿאָן עסטערר[eich] יעהרליך איינע ענטשעדיגונגס-סוממע פֿאָן 5 מילליאָנען גולדען ערהאלטען. דער קאיזער זעלבסט זאגטע דען ביידען רעגיערונגען, דאס זיא זיך נאָך אללער מאָגליכקייט פֿעראייניגען זאָללען, דא מאן אין זאָלכען צייטען, וויא קריעגס-געפֿאהרען זינד, פֿ ע ר א י י נ י ג ט זיין מיססע.

א ג ר א ם 5. יענגער. דיא רעוואָלוציאָן אין דער הערצעגאָווינא דויערט נאָך אימטער פֿאָרט. ביז צום 16. דעצעמבער זינד נאך דער אונגארישען מיליטער-גרענצע 27899 הערצעגאָווינער געפֿליכטעט.

פֿערלאָזונג

1) ד ע ר א י נ ס ב ר ו ק ע ר-ל אָ ז ע.

ביא דער אם 3-טען יענגער 1876 שטאטטגע־פֿונדענען ציעהונג דיעזער לאָזע ווארדען פֿאָלגענדע געווינגנוממערן מיט דען בייגעזעטצטען געווינגסטען געצאָגען: אונד צוואר פֿיעל דער הויפּט-טרעפֿפֿער מיט 30,000 גולדען אויף נומ' 34963; דער צווייטע טרעפֿפֿער מיט 2000 גולדען אויף נומ' 33606; — אונד דער דריטטע טרעפֿפֿער מיט יע 400 גולדען אויף נר' 31440 אונד נר' 35273. — פֿערנער געווינגען יע 30 גולדען נר' 3395 3720 4346 6756 7521 7644 9078 12629 12852 13315 14132 14348 15314 15838 16090 17030 17476 17899 18096 20207 20248 22271 22872 23035 23072 28570 29496 33977 33980 34439 36296 37667 37747 39586 40509 41975 43193 43832 43857 44536 47550 47777 48024 48989 49152 49528.

2) ד ע ר ז א ל צ ב ו ר ג ע ר-ל אָ ז ע.

ביא דער אם 5-טען יענגער 1876 שטאטטגע־פֿונדענען ציעהונג דיעזער לאָזע ווארדען פֿאָלגענ־דע געווינג-נוממערן מיט דען בייגעזעטצטען געווינג־סטען געצאָגען: אונד צוואר פֿיעל דער הויפּטטרעפֿ־פֿער מיט 10000 גולדען אויף נומ' 71431; — דער צווייטע טרעפֿפֿער מיט 1000 גולדען אויף נר' 52312 — אונד דער דריטטע טרעפֿפֿער מיט 500 גולדען אויף נר' 50467. — פֿערנער געווינגען יע 100 גולדען נומ' 10576 אונד נר' 23422

געשעפֿטסבעריכט

פּעסטער-פּרייזע.

נ ע ט ר י י ד ע-ג ע ש ע פֿ ט. פֿאָן ו ו י י צ ע ן ווארדע געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פֿערקויף וואר שוואך. פֿערקויפֿט ווארדען 10000 מעטערצטר. דיא פּרייזע זינד אום ניכטס געפֿאללען.

ו ו י י צ ע ן, טהייס- 100 מעטערצטר. 76_{9} ק' 10.10 פֿל., 500 מעטערצטר. 76 ק' 10.50 פֿל., 2000 מעטערצטר. 76 ק' 10.30 פֿל., 400 מעטער-צטר. 75_{8}ק' 10.20 פֿל.

ו ו י י צ ע ן פּער פֿריה-יאהר 9.75—9.80 גולד.

ה א פֿ ע ר פּער פֿריה-יאהר 8·57 — 8·64 גולד.

ק ו ק ו ק ר ו ץ פּער מאי-יוני 5·20—5·28 גולד.

אללעס פּער מעטער-צענטנער.

פּ ע ס ט ע ר ש ל א כ ט-פֿ י ע ה מ א ר ק ט. דער אויפֿ־טריעב אויף דעם געסטריגען היער שטאטטגעפֿונדענען שלאכטפֿיעהמארקטע בעטרוג 847 שטיק. מילך-קיהע 76 שטיק. פּרייזע פֿיר אָכסען 44·63—49.19 פֿל' פֿיר קיהע 42·85 — 45·97 פֿל. פֿיר ביפֿפֿעל 35·71 - 39·28 פֿל' פּער 100 קי־לאָגראמם שלאכט-געוויכט, זאממט פֿערצעהרונגס-שטייער. דאס געשעפֿט וואר שוואך.

וויענער פּרייזע.

ר י ב אָ ל $44^{1}/_{4}$—$44^{1}/_{2}$ גולדען. —

ל י י נ אָ ל $34^{3}/_{4}$—35 גולדען.—

פּ ע ט ר אָ ל ע א ו ם 19.60 — 19.70 גולד.

אללעס פּער 100 קילאָגראמם.

ש פּ י ר י ט ו ס 25 גולדען צו 10·000 ליטער־פּערצענט. —

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 5-טען יענגער 1876.

הערמאנשטאדט	19	7	88	32	21
לעמבערג	58	66	27	64	25
פּראג	31	29	9	47	76

אונזערע פֿרוכט-פּרייז טאבעללע מוס זאָ געלעזען ווערדען: וועגן איין העקטאָליטער 72,8 ($72^{8}/_{10}$) קילאָגראמם וויעגט, דאנן קאָסטען 100 קילאָגראמם 8·30 ביז 8·40 גול־דען. וועגן אבער איין העקטאָליטער פֿרוכט שווערער איזט אונד 73·7 ($73^{7}/_{10}$) קילאָגראמם וויעגט, דאנן קאָסטען 100 קילאָגראמם 8·50—ביז 8·70 גולדען.— דער שפּיריטוס ווירד פּער 10000 ליטער-פּערצענט בערעכנעט. דיא פֿרוכט-פּרייז־טאבעללע דעם פֿאָריגען בלאטטעס וואר וועהרענד דעם דרוקעס צוזאממענגעפֿאללען, וועסהאלב דאָרט מאנכע ציפֿער פֿער־שטעללט זינד.

זאָללטע יעמאנדעם וועהרענד זיינער פּרענומעראציאָנס-דויער דאס בלאטט ניכט צור פּינקטליכען צייט אנ־קאָממען, זאָ מאָגע ער אונס דאס גלייך (אונד ניכט ערסט איינינע טאגע שפּעטער) אנצייגען. דיעזע אנצייגע בריכט איהם נאר ניכטס צו קאָסטען, דענן דער פּאָסט-בעאמטע איזט פֿערפּפֿליכטעט, דיא פֿעהלענדע נוממער אונענטגעלט־ליך צו רעקלאמירען. וויל דאס דער פּאָסט-בעאמטע ניכט טהון, זאָ מאָגע מאן עס אונס אין דייטשער אָדער אונגארישער שפּראכע אנצייגען, דאמיט וויר איהן ביא דער היעזיגען פּאָסט-דירעקציאָן פֿערקלאגען קאָננען.

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

קורז-טאבעללע פֿאָם 5. יענגער.

געלד-קורז

	קר.	פֿל.
זילבער-אַגיאָ	10	101
דוקאטען	32	5
עסטערר.-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד־שטיק (20 פֿראנקס)	07	9
נאפּאָלעאָנדאָר	07	9
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	10	56
20 מארקשטיקע	20	11

לאָזע.

	קר.	פֿל.
1839-ער ראָטהשילד-לאָזע גאנצע	—	238
דעטטאָ פֿינפֿטעל	50	235
1854-ער 4 פּערצענטיגע שטאאטס-לאָזע	75	107
1860-ער " " גאנצע	90	111
דעטטאָ " פֿינפֿטעל	80	117
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	—	133
דעטטאָ " 50	50	131
דאָנוי רעגולירונגס	50	20
טירקען-לאָזע	40	26
קרעדיט-לאָזע	75	167
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	25	28
דאָנוי-דאַמפּפשיפֿפֿאהרטס-לאָזע	50	94
אינסברוקער לאָזע	—	20
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	—	14
קראקויער " " 20 "	—	15
אָפֿנער " " 40 "	50	27
פּאלפֿי " " 40 "	75	26
רודאלף-לאָזע " 10 "	60	13
סאלם-לאָזע " 40 "	50	38

לאָזע.

	קר.	פֿל.
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	25	17
סט. גענאָיס " " 40 "	—	29
סטאניסלויער " " 20 "	75	17
טריעסטער " " 100 "	50	113
דעטטאָ " " 50 "	—	63
וואלדשטיין " " 20 "	—	23
ווינדישגרעטצער " 20 "	25	22
אונגארישע פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	50	77
דעטטאָ צו 50 גולדען	—	77
וויענער לאָזע	75	101

ווערטה-פּאַפּיערע.

	קר.	פֿל.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	60	99
טעמעשער-באנאטער	50	79
זיעבענבירגישע	80	79
גאליצישע	—	86
בוקאווינער	—	84
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	50	100
וויינצעהענט-אבלאָזונגס-אָבליגאציאָנען	25	74
פּפֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענקרע־דיט צו 5 איינהאלב פּערצענט	75	85
דער אונגארישען היפּאָטהעקען-באנק צו 5 איינהאלב פּערצענט	—	80
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט־אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פּער־צענט	75	85
דעטטאָ צו 6 פּערצענט	50	88
דער פּעסטער קאָממערציאל-באנק	75	88

פֿרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

פֿ ר י כ ט ע	קוואליטעט פּער העקטאָל.	פּער 100 קילאָגר.
ווייצען, נייער באנאטער	72·8	8.30—8.40
" "	73·7	8.50—8.70
" "	74·6	8.80—9.—
" "	75·5	9.30—9.50
" "	76·4	9.70—9.90
" "	77·3	10·10—10·30
" "	78·3	10·40—10·50
" טהייס	72·8	8.50—8.70
" "	83·7	8.80—9—
" "	74·6	9.10—9.30
" "	75·5	9.50—9.70
" "	76·4	9.90—10·10
" "	77·3	10·20—10·40
" "	78·3	10·50—10·60
" פּעסטער באָדען	72·8	8.20—8.30
"	73·7	8.40—8.60
" "	74·6	8.70—8.90
" "	75·5	9.10—9.40
" "	76·4	9.60—9.80
" "	77·3	10—10·20
" "	78·3	10·30—10·60
" ווייסענבורגער	72·8	8.50—8.70
" "	73·7	8.80—9.—
" "	74·6	9.10—9.30
" "	75·5	9.50—9.70
" "	76·4	9.90—10·10
" "	77·3	10·10—10·40

פֿ ר י כ ט ע	קוואליטעט פּער העקטאָל.	פּער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	7.25—7.45
גערסטע מאלץ	62	6.70—8.20
גערסטע פֿוטטער	62	5.95—6.45
האפֿער	41	7.67—8.—
קוקורוץ באנאטער		—.— —
נייער	73	4.50—4.60
הירזע		4.35—4.55

[illegible]			פֿל. 100 קילאָ.
ווייצען	פּער דעצעמבער		—.—
	פֿריהיאהר		9.75 —
קאָרן	דעצעמבער		—.—
קוקורוץ	מאי-יוני		5 22 —
גערסטע			— —
האפֿער	דעצעמבער		—.—
"	פֿריהיאהר		8 57 —
רעפּס	אויג.-סעפּט.		—.—

באללען-מעהל

		קר.	פֿל.
נוממער 0	פּער 100 קילאָ	—	—
" 1		—	—
" 2		—	—
" 3		—	—
" 4		—	—
" 5		—	—
" 6		—	—
" 7		—	—
" 8		—	—
" $8^{1}/_{2}$		—	—

שפּיריטוס: אלטע מעטהאדע פּרעסהעפֿע	26 —
" נייע " קארטאָפֿפֿעל	24.—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1876. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

קישען סאָלדאַטען פּלאָטצליך איבערפֿאַללען. איינער ווארדע פֿאָן דען טירקען געפֿאַנגען אונד פֿאָרטגעשלעפּפּט: איין צווייטער, פֿאַטער פֿאָן 5 קינדערן, ווארדע טאָדטליך פֿערוואונדעט אונד שטארב איינינע טאגע דאַרויף. דרייא האבען זיך גליקליך געפֿליכטעט. נון איזט עס זעלבסט פֿערשטענדליך, דאס עסטערייכ-אונגארן היעפֿיר פֿאָן דער טירקישען רעגיערונג „גענוגטהואונג" פֿערלאַנגען ווירד. אבער זאָלכע פֿערהאַנדלונגען פֿיהרען געוואָהנליך צו זעהר אונערקוויקליכען שטרייטיגקייטען.

* (איין אונגארישער יודע — בארָאן געוואָרדען.) הערר לעאָפּאָלד שטערן, דירעקטאָר דער עסטערייכישען נאַציאָנאַל-באַנק, האט זיך ביא דען פֿערהאַנדלונגען וועגען פֿעראיינינג דער גאַליצישען אייזענבאהנען גראָסע פֿערדיענסטע ערוואָרבען. זיינע מאַיעסטעט דער קאָניג האט הערן שטערן דורך דיא אללערגנעדיגסטע פֿערלייהונג דעם באַראָנ-טיטעלס פֿיר זיינע פֿיעלפֿאַכען פֿערדיענסטע אויסגעצייכנעט. וויא וויר האָרען, ווירד הערר שטערן באלד אים אונגאַרישען אָבערהויזע זיינען זיטץ אלס „מאגנאט" איינגעהמען. —

* (יידישע אָדער געמישטע שולען?) אין זעהר פֿיעלען געמיינדען וואורדען אין דען לעטצטען יאהרען דיא יידישען שולען אויפֿגעלאָזט, וואָפֿיר דיא קינדער דיא זאָגענאַנגטען סימולטאַנ- אָדער געמישטען שולען בעזוכטען. דיא סימולטאַנ-שולען, וועלכע פֿאָם שטאאטע ערהאלטען ווערדען, זינד פֿיר אללע קאָנפֿעססיאָנען בעשטיממט. יידישע אונד ניכט-יידישע קינדער ווערדען אין דענזעלבען גלייכצייטיג אונטערריכטעט. דיא געמיינדען ערשפּארען היעביא פֿיעל געלד, דא זיא בלאָס פֿיר דען רעליגיאָנס-אונטערריכט אויס איהרער קאססע צו צאהלען האבען. אין איינער זיטצונג דעם פּעסטער געמיינדע-פֿאָרשטאַנדעס שטעללטע הערר סימאָן דייטש דען אנטראג: עס מאָגען אויך אין פּעסט דיא יידישען שולען אויפֿגעלאָזט ווערדען, דיא דער געמיינדע זאָפֿיעל געלד קאָסטען, דא דיא קינדער יא דיא סימולטאַנ-שולען בעזוכען קאָננען. — אבער הערר מאָריץ מאַנדל, איין אויסערסט געבילדעטער מאַנן, זאגטע היערויף: „עס איזט ריכטיג, דאס דיא סימולטאַנ-שולען דענזעלבען דיענסט לייסטען אלס דיא יידישען שולען. ענדליך גיבט עס יא ניכט איינע בעזאָנדערע יידישע „ערד-בעשרייבונג" אָדער איין בעזאָנדערעם יידישעם „איינמאָל-איינס." אללי דיעס קאנן אין דער סימולטאַנ-שולע מינדעסטענס זאָ גוט אונטערריכטעט ווערדען, אלס אין איינער בעזאָנדערן יידישען שולע. אבער איין געגענשטאנד ווירדע דאביא זעהר ליידען: דאס העברעאישע! איך ווינשע אלזאָ, דאס מאַן היער דיא יידישע שולע ווייטער אויפֿרעכט ערהאלטע, אבער נור אונטער דער בעדינגונג, וועגן אין דערזעלבען אין צוקונפֿט מעהר העברעאיש אונטערריכטעט ווערדען זאָללטע!" דיעזע הערצליכען אונד עכט-יידישען וואָרטע פֿאַנדען לעבהאַפֿטען בייפֿאלל. אויך הערר טענצער וואר פֿיר דיא ערהאלטונג דער יידישען שולע. ער זאגטע: „אין דיעזעם אייגענבליקע, וויא מאַן דאס ראַבבינער-סעמינאר ערעפֿפֿנען ווילל, דאַרף דיא יידישע פֿאָלקס-שולע ניכט געשלאָססען ווערדען!" — דיא יידישע פֿאָלקס-שולע אין פּעסט איזט פֿיר דיעסמאל גערעטטעט. דאס איזט פֿאָרלייפֿיג געוויס. וועניגער געוויס שיינט עס צו זיין, דאס זיא אין צוקונפֿט ווירקליך אויף דאס העברעאישע מעהר געוויכט לעגען ווערדע!

* (איבער דען פֿערשטאָרבענען ראָטהשילד) שרייבט דאס ערסטע ענגלישע בלאטט, נעמליך דיא „טיימס", פֿאָלגענדעס: „נאָך איינער מעהר-מאָנאטליכען קראַנקהייט, וועלכע קיינע האָפֿפֿנונג אויף בעססערונג ליעס, שטארב הערר אנטהאָני ראָטהשילד, דיענסטאג, דען 4-טען יעננער אבענדס, אויף זיינער בעזיטצונג. זיינע פֿרויא אונד זיינע טאָכטער שטאנדען אן זיינעם שטערבע-בעטטע. הערר אנטהאָני ראָטהשילד וואר איינער דער לייטענדען הערען דעם לאָנדאָנער באַנק-הויזעס אונטער דער פֿירמא: „נ' מ' ראָטהשילד אונד זאָהן." זייט 25 יאהרען וואר ער מיט לואיזע, געבאָרנע מאָנטעפֿיאָרע, פֿערהייראַטעט. הערר אנטהאָני איזט זייט דעם יאהרע 1846 ענגלישער בארָאן: דא ער קיינע זאָהנע הינטערלאָסט, זאָ קאָממט דער באַראָנס-טיטעל אויף זיינען עלטעסטען ברודערס-זאָהן נאַטהאַניעל ראָטהשילד, וועלכער יעטצט דעפּוטירטער אים ענגלישען פּארלאַמענטע איזט. דער פֿערשטאָרבענע אנטהאָני וואר זעהר וואָהלטהעטיג. ער אונד זיינע פֿאַמיליע וואַרען אונערמידליך אין דער וואָהלטהעטיגקייט געגען דיא ארמען. ער האטטע ווייטאויס דען בעדייטענדסטען אנטהייל אן דער פֿערוואלטונג דער גראָסען יידישען שולע, דערען פּרעזידענט ער וואר. ער וואר יעדערצייט בערייט, דורך פֿרייגעביגע ביהילפֿע אירגענד איינעם ארמען שול-קנאבען פֿאָרוועערטס צו העלפֿען, דער פֿעהיגקייט אונד טאַלענט צייגטע.

* (איין בישאָף אלס „עם הארץ".) אים מאַינצער „איזראעליט" לעזען וויר פֿאָלגענדעס: הערר דיפּאנלופּ, דער בערימטע בישאָף פֿאָן אָרלעאַנס, ווירד פֿיר דען געלעהרטעסטען גייסטליכען אין פֿראַנקרייך געהאלטען. מאַן זאגט, ער ווייס תנ"ך אין העברעאישער שפּראכע אויסוועניג — אונד דאָך שיינט דאס ניכט וואהר צו זיין, דענן אלס מאַן איהן אינס אָבער-הויז וועהלטע, דא זאגטע ער: „איך מוס מיך נון ווידער אין דאס פּאָליטישע טרייבען אונד אין דאס פּאָליטישע פֿייער ווערפֿען, מאַן דרענגט מיך דאצו, עבענזאָ וויא מאַן דען דניאל אין דען קאלק-אָפֿען פֿאָן בבל געוואָרפֿען האט." דאס איזט נון איין „עם-הארצית-שטיק". בעקאַנטליך ווארדע דניאל ניכט אין דען קאלק-אָפֿען געוואָרפֿען, זאָנדערן אין דיא לאָווען-גרובע; אין דען קאלק-אָפֿען ווארדען חנניה מישאל ועזריה געוואָרפֿען. —

* (איבערשוועממונגס-געפֿאהרען.) פֿאָן אללען זייטען לויפֿען בעריכטע איין איבער דיא איבערשוועממונגס-געפֿאהרען. איינע זאָלכע געפֿאהר איזט אבער אויך פֿיר דיא הויפּטשטאדט פֿאַרהאַנדען. דא דער אייז-שטאָס דער דאָנויא זיך ביא ערטשין געשטעללט האט. דער וואססער-שטאנד איזט דאהער אים פֿאָרטוועהרענדען שטייגען בעגריפֿפֿען. דיא הויפּט-שטעדטישע בעהאָרדע ווענדעט שאָן יעטצט אללע מיטטעל אן, אום דער וואססער-געפֿאהר רעכטצייטיג פֿאָרצובייגען. אויך דאס מיליטער-קאָממאַנדאָ אונד דיא פּאָליציי-בעהאָרדע זינד ערנסטליך בעשטרעבט, דיא געאייגנעטען מאסרעגעלן צו ערגרייפֿען, דאמיט דיא הויפּטשטאדט פֿאָן איינער איבערשוועממונג פֿערשאָנט בלייבע. — ביא פּאַקש שטאָקטע דער אבפֿלוס דעם וואססערס וועגען דער אייזמאססען דערארט, דאס דיא גאַנצע געגענד געוויס איבערשוועממט וואָרדען וועררע, העטטע ניכט דיא געזאממטע בעפֿאָלקערונג זיך פֿערזאממעלט אונד דען „דאממ" דורך ערד-צופֿיהרען בעדייטענד ערהאָהעט! ביא דאַמשאַד אונד טאָשאַש איזט דאס וואססער עבענזאָ האָך אלס דער דאממ; דאס גערינגסטע שטייגען דעם וואססערס מוס אלזאָ איינע איבערשוועממונג צור פֿאָלגע האבען. דאס מיניסטעריאום האט דען רייכסטאַג-דעפּוטירטען יאַנקאָוויטש נאָך שאָלט ענטזענדעט, אום דאָרט דיא נאָטהיגען פֿערפֿיגונגען צו טרעפֿפֿען, דאמיט דער דראָהענדען איבערשוועממונגס-געפֿאהר ענטגעגענגעארבייטעט ווערדע.

* (שטאָרונגען דער אייזענבאהן-ציגע.) דער ווינטער האט קוים בעגאָננען מיט פֿאָללער שטרענגע צו הערשען, אונד פֿאָן אללען זייטען קאָממען בעריכטע איבער שטאָרונגען דער אייזענבאהן-ציגע וועגען שנעע-פֿערוועהונגען. וויר וואָללען אין פֿאָלגענדעם דיא היער זאַמסטאַג (אם 8. דיעזעס) איינגעלויפֿענען בעריכטע צוזאממענשטעללען. אויף דער קאָניגליך פּריווילעגירטען שטאאטס-אייזענבאהן איזט דער פֿער-

---

איהר דאָך נענגען מיר! נאָטט לאָהנע עס אייך, דאס איהר איינען קראַנקען זאָ ערהייטערט. דענן איך פֿריי מיך, ווענן איך נור אייערען טריטט האָרע. איך וויים, איהר מיינט עס גוט מיט מיר. דענן אויס וועלכער אורזאַכע בעזוכט איהר מיך זאָנסט? געלד ברויכט איהר יא ניכט פֿאָן מיר! . . ."

דא אָפֿפֿנעטע זיך נון דיא טהירע אונד היניין טראַטען הדסה, יאָססען אונד דון יוסף.

„מיט נאָטט ווילקאָממען! (ריעף בענעדיקט ערפֿרייט) אבער מיין פֿריינד יאָססען, איזט עס רעכט, דאס איהר זאָ שפּעט קאָממט!"

יאָססען ערשטוינטע, אלס ער דען ריטטער ערבליקטע. דאָך נאָך קורצער איבערלעגונג זאגטע ער צו בענעדיקט:

„איך וואר אין אייערען אנגעלעגענהייטען בעשעפֿטיגט. איהר האבט מיר איינע פֿאָללמאַכט ערטהיילט, וועלכע איך נון אויספֿיהרטע. איהר מיסט נון נאָך אייערען פֿאַטערליכען זעגען דאצו געבען!"

„„וויא? (ריעף בענעדיקט שטוינענד) איך וויים נאָך ניכט רעכט, וואס איהר מיינעט. מיינט איהר דיא אנגעלעגענהייט מיט מיינער טאָכטער?""

ריטטער שטעפֿאַן ריכטעטע זיינע אויגען אויף דאס שאָנע מעדכען, וועלכעס פֿערשעממט מיט ערראָטהעטען וואַנגען דאשטאנד, וואס איהרע שאָנהייט נאָך פֿערמעהרטע.

„נון, פֿרייליך מיינט ער דיא אנגעלעגענהייט מיט אייערער טאָכטער (זאגטע ר' יוחנן). זעהעט זיא נור רעכט אן, זעהעט נור דען דון יוסף אן, דער צו איהרער זייטע שטעהט, מערקט איהר דענן נאָך ניכטס! קאָממט דאָך צו אייך!"

„„אבער וואַרטעט נור! (ריעף בענעדיקט) בעקאָממט ער פֿאָן זיינעם פֿאַטער יענעס פֿערשפּראָכענע פֿערמאָגען?""

„יא! יא! (ריעף יאָססען אונרוהיג) ער ווירד מעהר צו זיינער איינריכטונג ערהאלטען, אלס איהר פֿאָרדערן דירפֿעט!"

„„אונד מיט זיינער מיניסטער-שטעללע ביא קאָניג סנכו איזט עס אויך געוויס?""

„יא! יא! גאַנץ זיכער אונד געוויס. אבער וואס האנדעלט איהר שאָן ווידער, וויא קאָממט איהר מיר פֿאָר, מיין פֿריינד בענעדיקט? (זאגטע יאָססען) זאָ לאנגע קעננט איהר מיינען אנפֿערוואנדטען — אונד יעטצט פֿאללען אייך צווייפֿעל איין. געפֿאללט אייך דער יונגע מאַנן ניכט?"

„„אָב ער מיר געפֿעללט! ווענן מאַן דורך דיא גאַנצע וועלט וואנדערט, פֿינדעט מאַן קיינען זאָלכען טרעפֿפֿליכען אונד פֿאָרציגליכען מאַנן. נור אבער איזט איינע הייראַטה קיין קינדער-שפּיעל, דא מיססען דיא עלטערן זיך עהער מעהר ערקונדיגען אלס צו וועניג! — אלזאָ איהר נעבט איהן פֿרייא — אונד בעהאלטעט איהן ניכט פֿיר אייערע מלכה?""

„פֿאָללינג פֿרייא!" ריעף יאָססען מיט איינעם טיעפֿען שמערצליכען זייפֿצער.

בענעדיקט בעמערקט ניכטס, וועלכער געוואלטיגער שטורם אים הערצען יאָססענס וויטהעט, ער זאגטע היערויף:

„„נור נאָך איינס, וויא פֿיעל פֿערלאַנגט ער פֿאָן מיר נדן!""

„דאפֿאָן שפּריכט ער ניכט (אנטוואָרטעטע יאָססען אונגעדולדיג.) היער איזט קיין האנדעלן אונד קיין שאכערן! ער ווילל אייערע טאָכטער, ניכט אבער אייער געלד!"

„יאָססען! איהר פֿיהרט אויך שאָן דיעזע נייא-מאָדישע שפּראכע! איך ביטטע אייך, טהוט מיר דען געפֿאללען, אונד בריינגט מיר ניכט נייא-מאָדישע זאכען אינס הויז. אונזערע עלטערן אונד עלטער-עלטערן האבען אימער נאָך נדן געפֿראַגט, אונד האבען גוט דאראן געטהאן. צום לעבען געהאָרט געלד, אונד מיינע טאָכטער איזט קיין ארמעס מעדכען, דאס זיך גליקליך מאכען לאָסט. ער האט שאָן רעכט, ער איזט קלוג, ער וויים, זיא איזט דאס איינציגע קינד, זיא בעקאָממט דאָך איינמאל אללעס. האָרט, וואס איך אייך זאגע, מיט מיר איזט עס פֿאָרביא. ווענן מיר אויך ר' יוחנן האָפֿנונג איינבילדען וויל; אבער מיינע פֿרויא, נאָטט לאָססע זיא הונדערט יאהרע אלט ווערדען, זאָלל דאָך עטוואס פֿאָן מיינעם פֿערמאָגען ערבען. ווענן איהר זיא מיט נאָך שפּאַניען נעהמעט, זאָלל זיא דאָך וועניגסטענס פֿאָן דעם איהריגען עססען קאָננען! דעסהאלב מוס איך פֿיר הדסה בעזאָנדערס זאָרגען, אונד זאָ בעשטיממע איך איהר דיא ערסטע געלד-זענדונג, דיא נאָך שפּאַניען אבגעגאַנגען איזט, צום נדן. ווירד נון דון יוסף'ס פֿאטער דאמיט צופֿריעדען זיין?"

„פֿאָללקאָממען! (זאגטע יאָססען) איך קאנן אייך דאס אין זיינעם נאמען זאגען!"

„נון דענן, אין נאָטטעס נאמען (זאגטע בענעדיקט) קאָממט הער קינדער! אונד מיינע הערען, איהר זעהעט היער איין ברויט-פּאַאר! ווינשעט גליק דאצו!"

אללעס ווינשטע „מזל טוב!" — נור ריטטער שטעפֿאַן שטאַנד בלייך אונד בעטראָפֿפֿען. זיינע אויגען וואַרפֿען גרימטמיגע בליקע אויף דון יוסף, זיינע האנד היעלט קראַמפּפֿהאַפֿט דען גריפֿף זיינעס שווערטעס אומפֿאַסט. — ענדליך גראַטולירטע אויך ער, וואָראויף ער זיך אבער באלד ענטפֿערנטע. —

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

500,000 גולדען פֿאָרשטרעקע. ענדליך האט יא דער שטאאט איין האָהעס אינטערעססע דאראן, דאס דיא בויערן צור פערבעססערונג איהרער אקערפֿעלדער בילליגעס געלד בעקאָממען. דענן ווירד דער בויער רייך, זאָ קאנן ער יא אויך דעם שטאאטע האָהערע שטייערן צאהלען. דיא 500,000 גולדען, וועלכע דער שטאאט אלזאָ צו דיעזעם צוועקע פֿאָרשטרעקען ווירדע, ווערען קיין פֿערלאָרענעס געלד, דא ער דורך בערייכערונג דער בויערן מעהר שטייערן איינגעהמען קאָננטע.

3) אבער אללי דיעס געלד מיסטע יא דיא באנק ניכט איינמאל דירעקט אן דיא קליינגרונדבעזיטצער הערלייהען. אים געגענטהיילע קאָננטע דיעס געלד אין דער קאססע דער באנק אלס זאָגענאננטער „רעזערווע-פֿאָנד" בלייבען, דאמיט מאן צו איהר פֿאָללעס פֿערטרויען האבע. ווער זיך פֿאָן איינער באָדען-קרעדיט-באנק געלד אויסבאָרגען ווילל, בעקאָממט אויך גאר קיין „באארעס געלד" אין דיא האנד. מאן איבערגיבט איהם איינפֿאַך איינען „פֿפֿאנד-בריעף" צו 100—200 אָדער 300 גולדען. אין דיעזעם פֿפֿאנד-בריעף שטעהט בלאָס, דאס דיא אין דעמזעלבען ערוועהנטע סוממע אויף דיעזעם אָדער יענעם גוט „אינטאבולירט" איזט, אונד דאס דיא באנק זאָ אונד זאָ פֿיעל פּערצענטען פֿאָן דיעזעם געלדע צו צאהלען זיך פֿערפּפֿליכטעט. דער בויער נון, וועלכער אויף איין גוט פֿאָן דער באנק 200 גולדען זיך אויסבאָרגען ווילל, ערהאלט בלאָס איינען זאָלכען, אויף 200 גולדען לייטענדען פֿפֿאנדשיין. דיעזען פֿפֿאנד-שיין טראָגט ער צור באָרזע, וואָ זאָלכע קאפּיטאליסטען, וועלכע גערנע געלד אויף פּערצענטען געבען, דענזעלבען גערנע אננעהמען. זיא מאכען דיעס געשעפֿט ליעבער, אלס וועננ זיא איהר געלד דירעקט יעמאנדעם באָרגען זאָללטען. דענן ערסטענס ביעטעט איהנען דער פֿפֿאנדשיין איינע דאָפּפּעלטע זיכערהייט, דא דאס געלד ניכט בלאָס אויף איין גוט „אינטאבולירט" איזט, זאָנדערן איזט יא דיא באָדען-קרעדיט-באנק אויך „גוטשטעהערין" פֿיר דאסזעלבע. צווייטענס אבער קאנן יעמאנד, דער זיין געלד יעמאנדעם באָרגט, דאסזעלבע דאָך ניכט צו יעדער שטונדע וויעדער צוריקערהאלטען, דא ער ווארטען מוס, ביז דיא אנלייהע-צייט אבגעלייפֿען איזט. קייפֿט אבער יעמאנד פֿפֿאנד-שיינע אונד ווילל טראָטצדעם איינינע טאגע שפּעטער זיין באארעס געלד וויעדער אין דער טאשע האבען, דא געהט ער אויף דיא באָרזע אונד פֿערקייפֿט איינפֿאַך זיינע פֿפֿאנד-בריעפֿע.

וויא אויס דיעזער ערקלערונג צו ערזעהען איזט, דירפֿטע עס דער נייען באָדען-קרעדיט-באנק קוים אן דעם נאָטהיגען געלדע פֿעהלען. זיא איזט דאהער דאס בעסטע מיטטעל צור זעלבסט-הילפֿע געגען דען וואוכער. אבער „פֿאָלל אונד גאנץ" ווירד דיעזע הילפֿע דאָך ניכט זיין. איינע קרעדיט-באנק באָרגט נאטירליך נור אויף איין פֿאָללינג „שולדען-פֿרייעס" גוט. וואס זאָללטע נון איין בויער מאכען, דער בערייטס אויף זיין גוט, וועלכעס צום ביישפּיעל 1000 גולדען ווערטה איזט, 200 גולדען פֿאָן איינעם וואוכערער אויפֿגענאָממען האט? וואס זאָלל ער מאכען, דא דיא קרעדיט-באנק אויף דען „צווייטען זאטץ" קיין געלד הערגיבט? אונד דאָך מיסטע עבען דיא איינריכטונג זאָ געטראָפֿפֿען ווערדען, דאס מאן דעם בויערן פֿאָר אללעם יענע סוממע לייהע, וואָדורך ער זיך פֿאָן זיינעם וואוכערער בעפֿרייען קאָננטע! ווירד דאס ניכט זיין, זאָ בלייבט אויך דיעזע זעלבסט-הילפֿע נור איינע האלבע, וועלכע דעם וואוכער נאָך איממער „טהיר אונד טהאָר" אָפֿפֿען לאָסט.

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (עס „ז י ד ע ט א ו נ ד ק אָ כ ט" פֿ י ר כ ט ע ר ל י ך.) וויר האבען בערייטס געמעלדעט, דאס דיא טירקייא דאס פֿערהאלטען מאָנטענעגראָ'ס ניכט לאנגע שטיללשווייגענד הילדען ווירד. דאס דיא הערצעגאָווינער רעוואָלוציאָנערע, זאָבאלד זיא אין דיא ענגע געטריעבען ווערדען, נאָך מאָנטענעגראָ פֿליכטען, וואָ זיא פֿריינדליכע אויפֿנאהמע פֿינדען, ווערע וואָהל פֿערציהליך. ענדליך טהוט יא עסטערייך דאסזעלבע, דא אויך היערהער צאהלרייכע רעוואָלוציאָנערע קאָממען, וויא זיא פֿאָר דען פֿערפֿאָלגונגען דער טירקישען סאָלדאטען געשיטצט זינד. אללײן דיא מאָנטענעגרינער בעפֿאָלקערונג מישט זיך יא געראדעצו אין דען קריעג, דא אויך יונגע לייטע אויס מאָנטענעגראָ אלס הערצעגאָווינער פֿערקליידעט, געגען דיא טירקען דיא וואפֿפֿען ערגרייפֿען. נון ווירד אין קאָנסטאנטינאָפּעל מיט פֿיעלעם אייפֿער געריסטעט, אום אין מאָנטענעגראָ איינריקען צו קאָננען. איזט איינמאל מאָנטענעגראָ עראָבערט, דאנן ווילל דיא טירקייא געגען רוסלאנד אינ'ס פֿעלד ציעהען, וויל בעקאננטליך רוסלאנד עס איזט, וועלכעס זייט יאהרען דאס קליינע לאנד מאָנטענעגראָ מיט געלד אונד וואפֿפֿען אונטערשטיטצט, אום דאסזעלבע געגען דיא טירקייא צו העטצען. וויא דיא טירקייא עס וואגט, דעם מעכטיגען רוסלאנד דען קריעג צו ערקלערען? . . . אין דיעזער פֿראגע ליעגט עבען דיא גראָסע געפֿאהר דער געגענווערטיגען פּאָליטישען פֿערוויקעלונג. עבען וויל דיא טירקייא עס ניכט וואגען קאנן, מיט רוסלאנד אויף איינע פֿויסט איינען קאמפּף אויפֿצונעהמען, דא קאנן מאן וואָהל געוויס זיין, דאס זיא געהיימע פֿערבינדעטע האבע! ווער זינד אבער דיעזע פֿערבינדעטען? — עטווא ענגלאנד אונד פֿראנקרייך? עס איזט דיעס אללערדינגס מאָגליך. אין דיעזעם פֿאללע העטטען וויר אויף איינער זייטע: רוסלאנד, דייטשלאנד אונד עסטערייך-אונגארן; אויף דער אנדערן זייטע הינגעגען: ענגלאנד, פֿראנקרייך אונד דיא טירקייא. אלזאָ דרייא געגען דרייא! ווער קאָננטע דא דען אויסגאנג איינעס זאָלכען וועלטקריעגעס אים פֿאָרהיניין וויססען! — אם 7. דיעזעס וואר אויף דער וויענער באָרזע זאָגאר דאס געריכט פֿערברייטעט, דאס דער יונגע פֿירסט מ י ל א ן אין סערביען פֿאָן זיינען איינגענען מיניסטערן ע ר מ אָ ר ד ע ט וואורדע. דיא סערבישע בעפֿאָלקערונג איזט בעקאננטליך ענטפֿלאממט פֿיר דען געדאנקען, געגען דיא טירקייא אין דען קריעג צו ציעהען. דער יונגע פֿירסט מ י ל א ן יעדאָך פֿאָלגט דען ראטהשלעגען עסטערייך-אונגארנס, וועלכעס דען פֿ ר י ע ד ע ן אום יעדען פּרייז רעטטען מאָכטע. עס איזט איהם בערייטס איינמאל שאָן געלונגען, איין „קריעגסליסטיגעס" מיניסטעריאום, וועלכעס „הינטער זיינעם ריקען" דען קריעג מיט דער טירקייא „אנצעטטעלן" וואָללטע, צו שטירצען. אבער דאס שפּריכוואָרט זאגט: „דער קרוג געהט זאָ לאנג צום ברוננען, ביז ער בריכט!" נון, זאָ היעס עס דענן אויך, דאס דיעסמאל דאס מיניסטעריאום געשיידטער וואר אונד ניכט זאָלאנגע וואַרטעטע, ביז עס געשטירצט וואורדע. עס דאכטע זיך: „דיא פֿירסט מילאן האנדעלסט יא געגען דען ווילען דער געזאממטען בעפֿאָלקערונג, וועלכע דען קריעג מיט דער טירקייא ווינשט. דיא זעטצעסט דיך אלזאָ דער געפֿאהר דעם פֿאָלקס-אונווילענס אויס: איינמאל ביזט דיא דיעזער געפֿאהר דורך דען שטורץ דעם מיניסטעריאומס ענטראָנגען, יעטצט ב ר י ך ד ו א צ ו ז א מ מ ע ן!" דער טירקישע געזאנדטע האט וואָהל דאנן אויף דער באָרזע פֿערזיכערן לאססען, דאס פֿירסט מילאן נאָך לעבע! אבער אויס אללי דעם געהט יא דאָך הערפֿאָר, דאס עס זאָוואָהל אין דער טירקייא, אלס אין מאָנטענעגראָ אונד אין סערביען זעהר שטארק „זידעט אונד קאָכט." פֿריהער אָדער שפּעטער דירפֿטע דער קעססעל שפּרינגען. ווער זיך דאבייא דיא פֿינגער פֿערברענגען ווירד? וויר פֿירכטען, דאס דיא האלבע וועלט, אָדער וועניגסטענס גאנץ איראָפּא דאבייא צו שאדען קאָממען קאָננע!

* (צ ו ו י ש ע ן ד ע ר ט י ר ק י י א א ו נ ד א ו נ ז ע ר ע ר מ אָ נ א ר כ י ע) קאָנן עס צו איינעם העפֿטיגען שטרייט קאָממען. פֿינף פֿישער אויס בראָאָד (אונגאריש-טירקישער גרענצאָרט) וואורדען נעמליך דיעזער טאגע פֿאָן ט י ר-

---

פֿאָלליעטאָן.

דיא יודען אין ענגלאנד.

(48-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„וויא איך אייך זאגטע, וויל ער נור אויף געווינן אונד אויף עראָבערונג אבגעציעלט וואר (זאגטע ר' יוחנן). ווארום האט מאן ניכט דאס עראָבערטע פּאלעסטינא דעם גריעכישען קאיזער, דעם עס פֿריהער געהאָרטע, צוריקגעגעבען? דער גריעכישע קאיזער איזט יא דאָך קיין אונגלייביגער, זאָנדערן איין גוטער קאטהאָליק? איהר מיססט מיר געשטעהען, דאס וועניגסטענס ביזהער דער „צוג" אויס לויטער רויב-געזינדעל בעשטאנד. דאהער זינד אויך אים מאָרגענלאנדע גרייעל-טהאטען פֿעראיבט וואָרדען, אן דיא מאן אָהנע שוידערן גאר ניכט דענקען קאנן. דיעזע קרייץ-פֿאהרער, וועלכע אים נאמען איהרער רעליגיאָן נאָך פּאלעסטינא צאָגען, האבען דאָרט ערגער געוויטהעט, מעהר געמאָרדעט אונד געראובט, אלס דיא רויב-טהיערע. איין רויב-טהיער דורכוויהלט וועניגסטענס ניכט דיא איינגעווייידע דער לייכען, אום דארין פֿערשלוקטע גאָלד-שטיקע אונד עדעל-שטיינע צו פֿינדען. אבער דיא קרייץ-פֿאהרער טהאטען דיעס יא. זיא מאָרדעטען אונד נאכהער אָפֿנעטען זיא ערסט דען בויך דעם ערמאָרדעטען, אום צו זעהען, אָב ער פֿריהער קיינע קליינען ווערטהזאכען פֿערשלוקט האט."

„„וויא קאָננט איהר אבער דיא אַרמעע-אנפֿיהרער דאפֿיר פֿעראנטוואָרטליך מאכען, וואס דיא איינצעלנען סאָלדאטען מאכען?""

„יא! איך קלאגע זאָגאר דיא קאָניגע אן, וועלכע זאָלכע טהאטען דולדען. דאס איזט עבען דאס שרעקליכסטע, דאס אייערע קאָניגע זעלבסט דיא אונערהאָרטעסטען גרויזאמקייטען געגען דיא אנדערס-גלייבינגען דולדען אונד דאס אייערע גייסטליכען דאצו שווייגען. יא, איך קאנן אייך זאגען, דאס דאדורך דיא קרייץ-פֿאהרער פֿערווילדעטער וואורדען, אלס אללע טהיערע דעם וואלדעס. דאס איזט דער פֿאָרוואורף, דער אייך טריפֿפֿט. וויא אייערע גרויזאמקייט זיך געגען דיא טירקען ריכטעט, וועלכע איהר בעקעמפֿפֿעט, זאָ לאססט איהר זיא אויך אונס עמפּפֿינדען, דיא וויר פֿריעדליך אונטער אייך לעבען. — דיא יודען-פֿערפֿאָלגונג אין לאָנדאָן איזט נור איין פֿאָרשפּיעל, וועלכעס ליידער אויך נאָך איין נאכשפּיעל האבען ווירד. איזט עס נון ניכט שרעקליך, דאס מאן זאָלכע מאָרד-טהאטען אים נאמען דער רעליגיאָן בעגעהט? זינד וויר ניכט מענשען, וויא איהר? לאסט נאָטש ניכט אויך פֿיר אונס דיא זאָננע לייכטען, דען רעגען פֿאללען, אונד דיא פֿריכטע וואכסען? זיעהט נאָטש ניכט אונזערן שמערץ? האָרט ער ניכט אונזערן יאממער? איזט דאס אייער פֿאָרצוג פֿאָר אונס, דאס איהר אונזערע הערדען זיין דירפֿט. איהר ווערדעט אונס ניכט פֿאָפּפּען; וויר וויססען, וואס וויר פֿאָן אייך צו האלטען האבען! וויר וויססען, דאס איהר אונס ניכט דאהער מאָרדעט, וויל וויר ניכט אייערן גלויבען אננעהמען, זאָנדערן דאס דיעזע גלויבענס-אנגעלעגענהייט נור איינע אויסרעדע איזט אונד דאס דער מאָרד נור וועגען דעם רויבעס געשיעהט, אום דאס געלד דער יודען אויף איינע לייכטע וויזע אן אייך רייסען צו קאָננען. וועננ וויר אייך נור זאָ שילדערן דירפֿטען, וויא ו י ר אייך זעהען, איהר זעלבסט ווירדעט פֿאָר אייערעם וואהרען בילדע ערשרעקען! אייער צאָרן קעננט קיין מיטלייד אונד קיין ערבארמען. . ." (זאגטע ר' יוחנן.)

„„איך ביטטע אייך! (זאגטע בענעדיקט גאנץ ערשראָקען צום ראבבינער) איך ביטטע אייך, האלטעט איין, וויא איך זעהע, קאָננטעט איהר דיא גרויזאמקייט דער קאטהאָליקען נאָך יאהרע לאנג פֿאָרטשילדערן. איהר זייד אויפֿגערעגט, דאהער מעסיגט אייערע וואָרטע. וועננ מאן אים צאָרנע איזט, דארף מאן איבער ניכטס אורטהיילען. — איך קעננע אייך פֿיעלע בראווע קאטהאָליקען! זעהעט אייך מיינע אלטע דיענערין אורזולא אן, וויא בראוו זיא איזט — אונד זעהעט אייך היער דיעזען ריטטער אן! — אך, פֿערציהעט הערר ריטטער, דאס איך אייך מיט מיינער דיענסטמאגד פֿערגלייכע. אבער דער ראבבי האט מיך דורך זיינע העפֿטיגען רעדען גאנץ אין פֿערווירונג געבראכט.""

„„לאסט דאס גוט זיין! (זאגטע שטעפֿאן בעליידיגט) איך דאנקע פֿיר אייערע גוטע מיינונג פֿאָן מיר, אונד ווילל מיר דיעסמאל שאָן דיא געזעללשאפֿט מיט אייערער אורזולא געפֿאללען לאססען. וועננ זיא מיר נור זאָנסט פֿאָם האלזע בלייבט, דענן זיא האט ווירקליך מעהר פֿאָן איינער אלטען העקסע, אלס פֿאָן איינער גוטען קאטהאָליקין אן זיך. אינדעססען וואר זיא אייך, וויא איהר זעלבסט זאגעט, טרייא, אונד האט אייער הויז פֿאָר איינער גענצליכען פּלינדערונג גערעטטעט!""

„איך ביטטע אייך טויזענד מאל אום פֿערצייהונג, נעהמעט מיר נור מיינען איינפֿאלל ניכט פֿיר אונגוט! (זאגטע בענעדיקט) איהר אונד אורזולא! וועלכ' איין פֿערגלייך! אבער וואס וואָללטע איך דאָך זאגען? יא, נון זעהט איהר, איהר האבט געוויס איין גוטעס הערץ, וויא פֿריינדליך זייד